

УДК 72:115.4(477.81)

**АРХИТЕКТУРНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ В
КОНТЕКСТІ СТВОРЕННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД
НА ПРИКЛАДІ СЕЛА ШУБКІВ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

М. І. Лустюк

студентка 1 курсу, група АМ-11, навчально-науковий інститут будівництва та архітектури
Науковий керівник – ст. викладач Л. Ю. Бондарчук

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

В статті проаналізовано особливості громадських просторів міста з метою впровадження їх у населених пунктах об'єднаних територіальних громад. В результаті проведених досліджень були визначені основні архітектурні принципи формування громадських просторів, а також розроблена концепція реконструкції громадського простору в центральній частині села Шубків.

Ключові слова: громадський простір, територіальна громада, благоустрій території.

В статье проанализированы особенности общественных пространств города с целью внедрения их в населенных пунктах объединенных территориальных общин. В результате проведенных исследований были определены основные архитектурные принципы формирования общественных пространств, а также разработана концепция реконструкции общественного пространства в центральной части села Шубкив.

Ключевые слова: территориальная община, общественное пространство, благоустройство территории.

The article analyzes the features of public spaces of the city in order to implement them in the settlements of the united territorial communities. As a result of the conducted researches the basic architectural principles of formation of public spaces were defined, and also the concept of reconstruction of public space in the central part of the village of Shubkiv.

Keywords: territorial community, public space, landscaping, square.

Наявність в населеному пункті громадського простору – ознака розвиненого та демократичного суспільства. Тому сьогодні дуже актуальним є питання створення нових та оновлення існуючих громадських просторів, для того аби вони відповідали усім сучасним вимогам. Актуальність проблеми зумовлена потребою вивчення принципів формування громадських просторів у містах, з подальшою імплементацією в простори населених пунктів об'єднаних територіальних громад.

Українськими дослідниками В. Бакуменко, М. Білинською, В. Бодровим, В. Гошовською, В. Колтун, В. Корженко, О. Коротич, Т. Пахомовою, Я. Радиш, І. Розпутенком, В. Скуратівським, Ю. Сурмінім, О. Сушинським та іншими висвітлювалось поняття публічного простору, розвитку громадянського суспільства та розвитку територіальних громад. Парфентьева І., Мельник Ю., Олексин Х., Шевчук Т. присвятили свої статті особливостям благоустрою території центральної частини сіл в аспекті об'єднання територіальної громади.

Методика досліджень включає в себе порівняльний аналіз проектування існуючих закордонних та вітчизняних громадських просторів; опрацювання та систематизацію літератури; логічно-просторове моделювання; функціональне моделювання.

Завданням статті є вивчення основних принципів та підходів до формування громадських просторів; принципів адаптації громадських просторів для населених пунктів об'єднаних територіальних громад; розробка концепції проєкту реконструкції громадського простору в межах скверу с. Шубків.

Останні роки стали для України періодом динамічного розвитку урбаністичної культури. Все частіше з'являються цікаві проєкти міського розвитку, створюються нові або модифікуються існуючі громадські простори, формуються групи небайдужих активістів, які власними силами намагаються змінити середовище шляхом залучення громади, влади та бізнесу для позитивних змін у населених пунктах [8].

Одне з нагальних питань розвитку українських міст, містечок, сіл – це наявність комфортних і доступних громадських просторів, які мають бути безпечними, вільними, комфортними для всіх груп населення [8].

Громадський простір – це територія масового перебування людей, де перетинаються різні соціальні, культурні та особистісні процеси. Це місце декларує принципи відкритості та доступності для всіх громадян, незалежно від статі, раси, національності, віку чи їх соціально-економічного рівня (рис. 1). Успішні публічні простори приваблюють людей, в них вирує соціальне життя та відбувається культурний обмін [2].

Рис. 1. Зразки облаштування громадського простору:
а) сквер Контрактової площі, м. Київ [2]; б) Рассел-сквер, м. Лондон [7];
в) площа Гвездослава, м. Братислава, Словаччина [2];
г) газон перед бібліотекою, Мельбурн, Австралія [6]

Будь-який міський простір потенційно може стати громадським. Ним може бути і вулиця, і парк, і сквер, і площа, і бульвар. Проте, щоб називатись громадським простором, він повинен відображати демократичні цінності та мати основні ознаки громадського простору: бути доступним для всіх та безкоштовним; бути ізольованим від транспортного руху, шуму та забруднень; бути безпечним (захищеним від злочинності, добре освітленим тощо); бути безбар'єрним (доступним для людей з інвалідністю та інших маломобільних груп населення);

сприяти комунікації, надавати можливість для спілкування та ігор; сприяти проявам творчості (виступи вуличних музикантів, акторів та іншої активності); сприяти комфортному проведенню часу; бути універсальним (враховувати інтереси різних категорій користувачів).

Громадські простори повинні бути обладнані місцями для відпочинку, захищати від негоди та бути обладнаними вбиральнями. Ознакою гарного громадського простору є те, що він відображає місцеву культуру та історію [6].

Дослідження *архітектурних принципів* формування міських громадських просторів з можливістю їх адаптації до населених пунктів ОТГ сьогодні є дуже актуальним завданням (рис. 2).

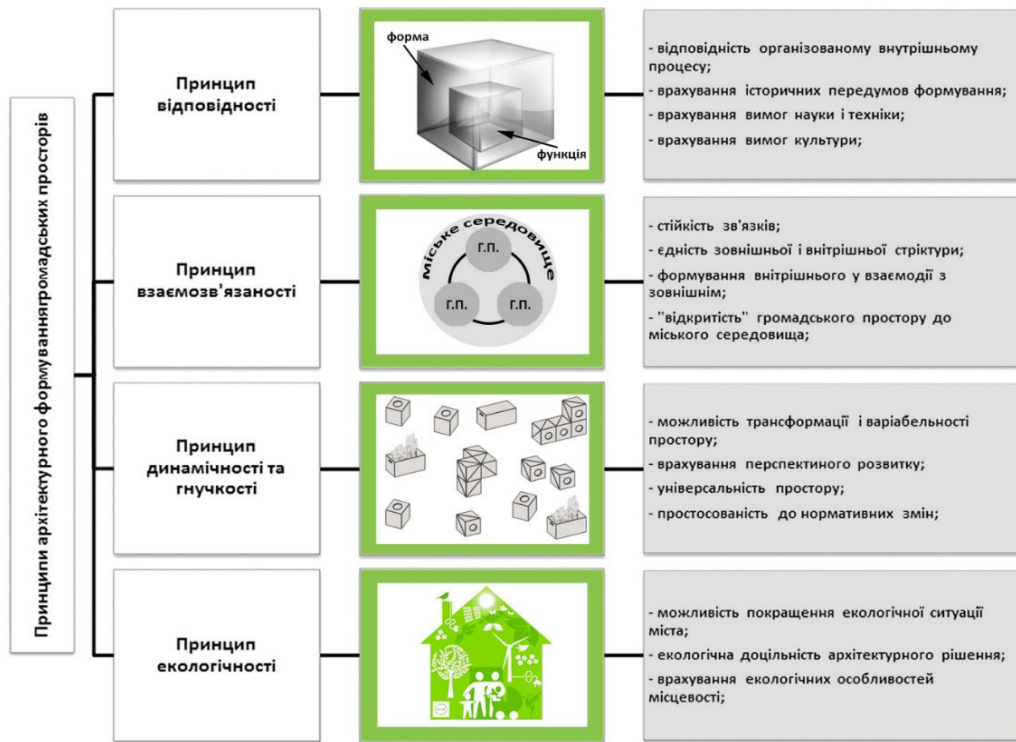

Рис. 2. Принципи архітектурного формування громадських просторів [5, С. 19]

У квітні 2014 року Кабінетом Міністрів України була затверджена концепція реформування органів місцевого самоврядування [1, С. 236]. Базовим напрямком даної реформи є формування об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Створення сільських ТГ відбувається шляхом об'єднання територій кількох сіл з визначенням осередку громади. В даному випадку територія кожного населеного пункту повинна мати власний громадський простір не лише для його мешканців, а й мешканців усієї громади. Такий громадський простір може стати своєрідною «візитівкою», що підкреслить індивідуальність та колорит кожного населеного пункту.

Стан благоустрою та зелених насаджень, стан парків і скверів, стан доріг, проїздів та тротуарів, зупинок, та громадських просторів дитячих, спортивних майданчиків, тротуарів, упорядкований дизайн-код фасадів громадських будівель та приватних садиб, освітлення та санітарні умови в комплексі свідчать про рівень розвитку населеного пункту зокрема та ОТГ в цілому [4, С. 110]. Формування осередків громадських просторів може відіграти ключову роль у подальшому розвитку цілої ОТГ, адже поліпшення комфорту проживання спонукатиме мешканців залишатись у своєму населеному пункті, створювати сім'ї, та працювати на благо громади, а не виїжджати до більших сіл, міст чи мігрувати за кордон.

Село Шубків до жовтня 2020 року було центром Шубківської сільської ради. В ході реформи децентралізації даний населений пункт увійшов до територіальної громади з центром

у Білій Криниці. Білокриницька ТГ на сьогодні включає в себе села, які раніше входили до трьох сільських рад – Білокриницької, Городищенської і Шубківської. Сьогодні кожен з населених пунктів потребує фінансування, проведення реконструкції і благоустрою території. І, в свою чергу, облаштування громадських просторів.

Сквер – це невелика територія, яка є елементом оформлення площі, громадського центру і використовується для відпочинку. Він може бути облаштованим в одному місці або розділений на декілька частин. Його розміщують серед будинків або перед окремою будівлею. Сквер як тип громадського простору є найбільш розповсюдженою категорією міських зелених зон.

Влаштування громадського простору скверу в с. Шубків буде дуже актуальним в контексті того, що на території вже існує зона зелених насаджень із трьохсотлітнім каштаном. Вона вже є привабливою для мешканців як місцева зона відпочинку. Для реалізації концепції благоустрою території села Шубків насамперед потрібно розробити схему генерального плану та затвердити його рішенням Білокриницької сільської ради. При розробці генерального плану пропонується розділити всю територію скверу на функціональні зони: вхідну, рекреаційну, дозвіллеву, прогулянкову. При плануванні звертається увага на розміщення тротуарів і пішохідних доріжок, адже вони будуть об'єднувати усі осередки простору. Функціональним зонуванням передбачено озеленення і благоустрій, які дозволять реалізувати рекреаційну, господарсько-побутову, санітарно-захисну і дозвіллеву функції громадського простору скверу.

Комплексне бачення розвитку, благоустрою та єдина художньо-архітектурна ідея для створення громадського простору скверу в с. Шубків сформує мету – поліпшення якості життя мешканців та розвиток усієї громади. І, хоча, формування осередку громадського простору передбачає значні витрати фінансових та моральних ресурсів, але очікуваний ефект від поліпшення якості життя може об'єднати мешканців громади, органи місцевого самоврядування, інвесторів та бізнес і дозволить втілити дану концепцію.

Дослідження архітектурних принципів формування громадських просторів в контексті створення об'єднаних територіальних громад на прикладі села Шубків дозволило підкреслити необхідність влаштування громадських просторів у всіх типах населених пунктів та визначити базові принципи формування таких просторів. Спорудження громадського простору скверу в селі Шубків, що включатиме: дитячий майданчик, прогулянкову територію, літню естраду для проведення культурно-дозвіллевих заходів і місця для тихого відпочинку створить сприятливі умови для комунікації і дозвілля мешканців громади. Розробка проекту дозволить організувати якісний простір, а реалізація даного проекту підвищить якість життя мешканців громади, що в результаті сприятиме привабливості сільських територій для інвестицій та активізації економічної діяльності.

1. Децентралізація. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. 5-те вид. К., Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 2. Коцюба М. Публічний простір міста. URL: <https://kotsiuba.com/article/publicnij-prostir-mista> (дата звернення: 05.03.2021). 3. Кушніренко О., Петренко-Лисак А., Шутюк О. Як досліджувати публічні простори в Україні: напрями і методи : практ. посіб. Київ : ВАДЕКС, 2020. 38 с. 4. Парфентьева І. О., Мельник Ю. А., Олексин Х. А., Шевчук Т. В. Особливості благоустрою території центральної частини сіл в аспекті об'єднання територіальної громади. *Сучасні технології та методи розрахунків у будівництві* : зб. наук. праць. № 11. С. 107–114. 5. Радюк Н. Я. Особливості архітектурного формування громадських просторів : дипломна робота. Рівне : НУВГП, 2020. 120 с. 6. Хір О., Хір А. Що таке громадський простір і чому він нам потрібен. URL: <https://varosh.com.ua/idei/shho-take-gromadskij-prostir-i-chomu-vin-nam-potriben/> (дата звернення: 28.03.2021). 7. Як створюється громадський простір у світі. URL: <http://urbanua.org/dosvid/zakordonni-pryklady> (дата звернення: 28.03.2021). 8. Ярликова О. Як знайти публічний простір у своєму місті? URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/yak-znayty-publichnyy-prostir-u-svoemu-misti> (дата звернення: 07.03.2021).